

Силабус курсу Фінансова інклюзія

Ступінь вищої освіти – магістр
Спеціальність – 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Освітньо-наукова програма: «Публічні фінанси»
Рік навчання: I Семестр: II
Кількість кредитів: 5. Мова викладання: українська

Керівник курсу

ППП

д.е.н., проф. Горин Володимир Петрович

Контактна
інформація

v.horyn@wunu.edu.ua +308979420713

Опис дисципліни

Посилення нестабільності політичних процесів, неухильне зростання масштабів нерівності та майнового розшарування, прекаризація трудових відносин, зростання циклічності розвитку економіки та інші новітні виклики сучасності зумовлюють потребу в пошуку нових підходів до забезпечення сталого інклюзивного розвитку економіки задля забезпечення суспільного добробуту. Принциповою особливістю інклюзивного економічного зростання є те, що воно акцентує увагу на розвитку людини, підвищенні її добробуту, зниженні рівня бідності й нерівності за рахунок розширення доступу до ресурсів, залученні до економічної діяльності кожного індивіда. Фінансова інклюзія є механізмом повноцінного використання можливостей індустрії фінансових послуг, що сприяє довгостроковому інноваційному зростанню економіки. Охоплення технологіями всіх ринків фінансових послуг сприяє вирішенню проблем фінансової інклюзії для всіх типів економік, зокрема України. За цих обставин зростає затребуваність у фахівцях, які володіють ґрунтовними знаннями та навиками щодо практичної реалізації принципів інклюзивного розвитку у різних сегментах вітчизняної економіки. Особливо це справедливо при підготовці фахівців за спеціальністю «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», від професійних якостей яких залежать перспективи підвищення фінансової інклюзії на ринках фінансових послуг.

Дисципліна «Фінансова інклюзія» орієнтована на глибоке та ґрунтовне засвоєння здобувачами вищої освіти основних засад забезпечення фінансової інклюзії на ринках фінансових послуг та у сфері публічних фінансів, формування цілісної системи знань про проблеми та перспективи її підвищення. Вивчення цієї дисципліни сприятиме формуванню у здобувачів вищої освіти знань про тенденції та перспективи забезпечення фінансової інклюзії в Україні.

Структура курсу

Години (лек./сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
4/1	Концепція інклюзивності у концепціях сталого економічного зростання	Знання про сучасні концепції інклюзивного економічного зростання, розуміння ролі фінансової інклюзії у забезпеченні інклюзивного розвитку економіки, суспільного добробуту та	тести, питання

		фінансової безпеки держави; вміння виявляти та пояснювати чинники, які обумовлюють траєкторію розвитку фінансової системи у контексті посилення інклюзивності	
4/1	Теоретичні основи фінансової інклюзії	Знання сутності, складових та чинників фінансової інклюзії; розуміння взаємозв'язку фінансової інклюзії та фінансової поведінки, основних видів стратегій фінансової поведінки домогосподарств; вміння виявляти ознаки фінансової поведінки домогосподарств на ринках фінансових послуг	тести, питання, практичні завдання
4/1	Правове забезпечення та методологія оцінювання фінансової інклюзії.	Знання основ правового забезпечення фінансової інклюзії в Україні; розуміння стандартів ринкової поведінки фінансових установ та розкриття інформації про фінансові послуги; знання основних підходів до оцінювання фінансової інклюзії на ринках фінансових послуг; вміння розраховувати індикатори фінансової інклюзії	тести, питання, практичні завдання
4/1	Зарубіжний досвід забезпечення фінансової інклюзії	Знання основних світових тенденцій розвитку фінансової інклюзії, розуміння місця України у їхньому формуванні. Розуміння місця міжнародних фінансових інституцій у забезпеченні фінансової інклюзії. Знання основ правового регулювання та інструментарію забезпечення фінансової інклюзії у зарубіжних країнах, вміння робити висновки щодо можливостей та наслідків їх запозичення у вітчизняну практику	тести, питання, практичні завдання
4/2	Фінансова грамотність та захист прав споживачів фінансових послуг	Знання сутності та основних компонент фінансової грамотності, розуміння її ролі у забезпеченні фінансової інклюзії. Розуміння основ організації захисту прав споживачів фінансових послуг, розуміння ролі у ньому об'єднань споживачів та учасників ринку фінансових послуг. Навики реалізації процедур захисту особистих прав при споживанні фінансових послуг	тести, питання, практичні завдання
4/2	Фінансова інклюзія у банківському секторі	Знання основних показників та тенденцій забезпечення фінансової інклюзії у банківському секторі; володіння інформацією про ключові напрями розвитку FinTech на ринку банківських послуг, їхню роль та переваги у підвищенні фінансової інклюзії. Навики використання інноваційних банківських продуктів; вміння робити висновки щодо перспектив підвищення фінансової інклюзії на ринку банківських послуг	тести, питання, практичні завдання

4/2	Фінансова інклюзія на ринку страхових послуг	Знання основних показників та тенденцій забезпечення фінансової інклюзії на ринку страхових послуг; володіння інформацією про ключові аспекти розвитку InsureTech, розуміння їх ролі у забезпеченні фінансової інклюзії. Знання основ надання інклюзивних видів особистого страхування, ролі недержавного пенсійного страхування у забезпеченні фінансової інклюзії; вміння зробити висновки щодо перспектив підвищення фінансової інклюзії на ринку страхових послуг	тести, питання, практичні завдання
2/2	Інклюзивні аспекти функціонування ринку небанківських фінансових послуг	Знання основних показників та тенденцій забезпечення фінансової інклюзії на ринку капіталів та небанківських фінансових продуктів; розуміння механізмів краудфандинг, венчурного фінансування, P2P-кредитування, фінансових послуг з управління майном; володіння інформацією щодо особливостей функціонування інститутів спільного інвестування, розуміння їх ролі у забезпеченні фінансової інклюзії; вміння зробити висновки щодо перспектив підвищення фінансової інклюзії на ринку капіталів та небанківських фінансових продуктів	тести, питання, практичні завдання
2/2	Проблеми забезпечення фінансової інклюзії у сфері публічних фінансів	Знання щодо ключових напрямів забезпечення фінансової інклюзії у сфері публічних фінансів; володіння інформацією щодо інклюзивних аспектів бюджетних програм зменшення бідності, житлового будівництва, кредитування енергоефективності; розуміння інклюзивних аспектів міжбюджетних відносин; вміння зробити висновки щодо перспектив підвищення фінансової інклюзії у сфері публічних фінансів	тести, питання, практичні завдання
32/14			

Перелік рекомендованих джерел інформації

Основна література

1. Malik F. A., Sikarwar T. S. (eds.) The economics of financial inclusion. 1st Edition. London: Routledge Studies, 2024
2. Financial Inclusion. World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/financialinclusion>
3. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/strategy_fs_2025.pdf

4. Фінансова інклюзія, інновації та безготівкові операції в Україні – пріоритети Стратегії розвитку FinTech 2025. URL: <https://bank.gov.ua/news/all/finansova-inklyuziya-innovatsiyi-ta-bezgotivkovi-operatsiyi-v-ukrayini--prioriteti-strategiyi-rozvitku-fintech-2025>
5. Питання розвитку фінансової інклюзії в Україні. Частина перша. URL: <https://www.ema.com.ua/news/chastina-persha-digital-financial-inclusion-ukrainian-agenda/>

Додаткова література

1. Beck T. Fintech and Financial Inclusion: Opportunities and Pitfalls, ADBI Working Paper Series No. 1165 (Tokyo: Asian Development Bank Institute), 2020. URL: <https://www.adb.org/publications/fintech-financialinclusion-opportunities-pitfalls>
2. Cevik S. Promise (Un)kept? Fintech and Financial Inclusion. IMF Working Papers, 131. International Monetary Fund, 2024. DOI: <https://doi.org/10.5089/9798400279195.001>
3. CGAP. Igniting SDG Progress Through Digital Financial Inclusion (2023 edition). URL: <https://www.cgap.org/research/publication/igniting-sdg-progress-through-digital-financial-inclusion-2023-edition>
4. Chehayeb, R. J., Taher, H. The relationship between financial inclusion and economic growth: Empirical study from MENA countries, *Global Business & Finance Review* (GBFR), 2024, People & Global Business Association (P&GBA), Seoul, Vol. 29, Iss. 7. pp. 153-167, URL: <https://doi.org/10.17549/gbfr.2024.29.7.153>
5. Chehayeb, R.J. (2024). Measuring financial inclusion in the MENA region: Comparative analysis. *Global Business and Finance Review*. 2024. Vol. 29 (3). pp. 81-93. URL: <https://doi.org/10.17549/gbfr.2024.29.3.81>
6. Demirgüç-Kunt, A., Klapper, L., Singer, D., Ansar, S. The Global Findex Database 2021: Financial inclusion, digital payments, and resilience in the age of COVID-19. World Bank Publications, 2022. URL: https://reicst.com.ua/pmt/issue/view/issue_15_2024documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099818107072234182/idu06a834fe908933040670a6560f44e3f4d35b7
7. Digital financial services: Regulating for financial inclusion. An ICT perspective. URL: https://www.itu.int/dms_pub/itu-d/opb/pref/D-PREF-BB.REG_OUT02-2016-PDF-E.pdf
8. Hussain, Raazia Gul, Sabeeh Ullah. Role of financial inclusion and ICT for sustainable economic development in developing countries. *Technological Forecasting and Social Change*. 2023. Vol. 194. URL: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2023.122725>.
9. Krysovaty A. I., Desyatnyuk O. M., Ptashchenko O. V. Digital inclusion: financial and marketing aspects. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2023. № 3(14). С. 93-102.
10. Milana C., Ashta A. Microfinance and financial inclusion: Challenges and opportunities. *Strategic change-briefings in entrepreneurial finance*. 2020. Vol. 29 No. 3. P. 257–266. DOI: <https://doi.org/10.1002/jsc.2339>
11. Oanh, T. T. K., Van, L. T. Th., Dinh, L. Q. Relationship between financial inclusion, monetary policy and financial stability: An analysis in high financial development and low financial development countries. *Heliyon*. 2023. Vol. 9. Iss.6. e16647. URL: <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e16647>
12. Podesta J. Inclusive economic growth: increasing connectivity, expanding opportunity and reducing Vulnerability. URL: <http://www.americanprogress.org/issues/economy/report>.
13. Saha M., Dutta K.D. Nexus of financial inclusion, competition, concentration and financial stability: Cross-country empirical evidence. *Competitiveness Review*. 2021. Vol. 31. No. 4. P. 669–692. DOI: <https://doi.org/10.1108/CR-12-2019-0136>

14. Боднарюк І. Л. Фінансова інклюзія: стан і перспективи розвитку. *Інтелект XXI*. 2020. № 2. С. 150-154.
15. Винник Р. Розвиток фінансової інклюзії в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. № 31. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/714>
16. Горин В. П. Фінансовий механізм забезпечення суспільного добробуту: теоретична концептуалізація та проблеми функціонування. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2020. 516 с.
17. Грубер К. Доступ населення до фінансових послуг як складова фінансової інклюзії: еволюція та оцінка у вітчизняних реаліях. *Історія народного господарства та економічної думки України*. 2020. Вип. 53. С. 407-430.
18. Десятнюк О., Крисоватий А., Птащенко О. Стан та тенденції розвитку фінансової інклюзії в Україні. *Світ фінансів*. 2023. № 3 (76). С. 21-34. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/wof/article/view/1638/1648>
19. Євтушенко Н., Стеценко Д. Фінансова інклюзія в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Грааль науки*. 2024. № 40. С. 136–140. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.07.06.2024.015>
20. Запорожець С.Г., Тригуб Ю.П. Екосистема та регулювання фінансової інклюзії в Україні. *Фінансовий простір*. 2021. №4(44) С. 77–84.
21. Захарченко Н. В. Фінансова інклюзія для підвищення добробуту населення та економічного зростання держави. *Фінанси України*. 2020. № (6). С. 105-116. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2020.06.105>
22. Крамаренко К., Іващенко Д. Інклюзивна економіка як концепція повоєнного розвитку України. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-125>
23. Онищенко С. В., Глушко А. Д. Фінансова та цифрова інклюзія ветеранів в аспекті зміцнення соціально-економічної безпеки. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: економіка та управління. 2024. № 15. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-15-03-04>
24. Парубець О. М., Садчикова І. В., Кальченко О. М., Тарасенко О. О. Фінансова інклюзія як інструмент доступності населення до ринку фінансових послуг країн ЄС. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 1/1. С. 11–16. DOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2022.1\(1\).3](https://doi.org/10.37634/efp.2022.1(1).3)
25. Didenko, I., Petrenko, K., Pudlo, T. The role of financial literacy in ensuring financial inclusion of the population. *Financial Markets, Institutions and Risks*. 2023. Vol. 7 (2). pp. 72-79. URL: [https://doi.org/10.21272/fmir.7\(2\).72-79.2023](https://doi.org/10.21272/fmir.7(2).72-79.2023)
26. Рибіна Л. Роль публічних фінансів в розвитку фінансової інклюзії як фактору забезпечення стійкого розвитку сільських територій. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 2 (49). С. 180-185. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-28>
27. Тимків А. О., Сидор Г. В. Фінансова інклюзія як складова відновлення економіки України. *Інклюзія і суспільство*. 2022. Вип. 1. С. 5–14.
28. Чайковський Я., Ковальчук Я. Сучасні фінтех напрямки в банківському секторі. *Світ фінансів*. 2020. Вип. 2 (63). С. 36-48.

Політика оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Фінансова інклюзія» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування, тестування; презентації результатів виконаних завдань; оцінювання результатів модульної роботи; оцінювання результатів самостійної роботи; наукова дискусія; колоквиум; інші види індивідуальних і групових завдань; екзамен.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування тощо) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни визначається як середньозважена величина в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	5%	15%	40%
Поточне опитування	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
50%	50%	100%	100%	100%
Оцінка визначається як середнє арифметичне за відповідь або проходження поточного тестування на кожному практичному занятті, теми 1-9)	Підсумкове тестування – 30% від підсумку, (20 тестів по 5 балів за кожен тест) за темами навчального курсу у системі Moodle; Колоквіум за темами навчального курсу – 20% від підсумкової оцінки, оцінюється індивідуально за шкалою від 1 до 100 балів	Завдання 1 – 30% від підсумку, оцінюється індивідуально за шкалою від 1 до 100 балів; Завдання 2 – 30% від підсумку, оцінюється індивідуально за шкалою від 1 до 100 балів; Завдання 3 – 30% від підсумку, оцінюється індивідуально за шкалою від 1 до 100 балів; Активність під час проведення тренінгу – 10% від підсумку, оцінюється індивідуально за шкалою від 1 до 10 балів.	Завдання 1 – 30% від підсумку, оцінюється індивідуально за шкалою від 1 до 100 балів; Завдання 2 – 30% від підсумку, оцінюється індивідуально за шкалою від 1 до 100 балів; Завдання 3 – 40% від підсумку, оцінюється індивідуально за шкалою від 1 до 100 балів.	Теоретичні питання (2 питання по 30% від підсумку, кожне оцінюється індивідуально за шкалою від 1 до 100 балів); Практичне завдання – 30% від підсумку, оцінюється індивідуально за шкалою від 1 до 100 балів; Тести – 10% від підсумку (10 тестів по 10 балів за кожен тест)

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
90-100	A (відмінно)	Відмінно	студент володіє глибокими знаннями теоретичного матеріалу, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і грамотно будує

			відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок
85-89	В (дуже добре)	Добре	студент ґрунтовно засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається незначних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту, при відповіді на додаткові запитання або при аналізі практичного матеріалу
75-84	С (добре)		студент добре засвоїв теоретичний матеріал, переважно володіє аспектами з першоджерел і рекомендованої літератури, аргументовано викладає його, але дає неповні відповіді на запитання; має практичні навички, висловлює свої міркування щодо основних проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу
65-74	Д (задовільно)	Задовільно	студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або вказують на відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю
60-64	Е (достатньо)		студент володіє поверховими знаннями теоретичного матеріалу навчальної дисципліни, слабо орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання переважно залишаються без відповіді; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє суттєві неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	Незадовільно	студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані
1-34	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)		студент практично не володіє навчальним матеріалом дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані. Обов'язковий повторний курс навчання по дисципліні